

A befektetés társadalmi megtérülése (Social Return on Investment, SROI) Zala-völgyi Nyitott Porták hálózat (Magyarország)

Bevezető

A Zala-völgyi Nyitott Porták hálózatának mélyebb megértésével világossá vált, hogy a kezdeményezésnek számos olyan előnye van, amely nem mérhető pusztán pénzügyi költség-haszon elemzéssel vagy könnyen számszerűsíthető mutatók elemzésével. **Az SROI-módszertan alkalmazásának célja az volt, hogy megértsük és pénzben kifejezzük azokat a nehezen számszerűsíthető társadalmi, környezeti és gazdasági eredményeket és értékeket, amelyek a hálózat működésének eredményeként az érdekeltek teljes köre számára keletkeztek.**

A változás feltárása

Az SROI-folyamat első szakasza a projekt gyakorlati csoportjának aktív részvételével zajlott egy kétnapos műhelytalálkozó keretében, amelynek a Zala Termálvölgy LEADER HACS adott otthont. A hálózat tagjai és koordinátorai részvételével irányított műhelymunka keretében vitatták meg és strukturálták a hálózat kialakításával és működtetésével kapcsolatos kihívásokat, megoldásokat és eredményeket egy előre meghatározott ún. **változás útja (Journey of Change, a továbbiakban JOC)** módszertan alapján. Az azonosított eredmények elérését elősegítő tényezők és akadályok is felsorolásra kerültek. A közvetlen kedvezményezettek (hálózati tagokon) kívül a közös gondolkodás kiterjedt más érdekelt felek lehetséges előnyeire is, azaz a tágabb helyi/térségi közösség szereplőire, a fogyasztókra stb. A műhelymunkákat folyamatsegítők vezették. A legnagyobb kihívást a rendelkezésre álló idő rövidege és a sok mondanivaló JOC logikájának megfelelő strukturálása jelentette.

A változás bizonyítása

A JOC-ban meghatározott eredmények alapján az UGLOS¹ szakértői csoportja **kérdőíveket** készített, amelyek a következő fő érintetti csoportokat célozták meg:

- jelenlegi és korábbi hálózattagok, alkalmazottak és családtagok;
- helyi szervezetek, civil társadalom, közzféra vagy politikai döntéshozók tagjai;
- helyi közösségek tagjai, látogatók vagy helyi fogyasztók.

A kérdőívek véglegesítése több körös iteratív folyamat volt, amely a helyi kontextuson alapuló módosításokat és finomításokat eredményezett. A kérdőíveket az AKI munkatársain kívül a hálózati koordinátorok is tesztelték és részletes változtatási javaslatokat tettek az érthetőség és az értelmezhetőség javítása érdekében. Így tisztázódtak le a célcsoportok, valamint a célcsoportok és a helyi kontextus szempontjából értelmezhető válaszalternatívák.

51 db érvényesen kitöltött kérdőív képezte az elemzés alapját. Az adatgyűjtést nagyban segítették a hálózati koordinátorok, akik írásban és személyesen is bátorították a tagokat a kérdőívek kitöltésére. Azon tagokhoz, akik napi munkájuk során nem használnak számítógépet, a koordinátorok személyesen vitték el a kérdőív papíralapú változatát. A tagok motiváltságát és a koordinátorok aktivizálásának eredményességét mutatja, hogy a hálózat (akkor) 29 tagjából 26-an töltötték ki a kérdőívet. Emellett 10 kitöltés származott helyi civil szervezetektől, intézményektől vagy helyi döntéshozóktól, 8-at helyi lakosok, fogyasztók vagy látogatók küldtek be, 5 kérdőívet alkalmazottak vagy családtagok, 2 pedig korábbi hálózati tagok töltöttek ki.

---

¹ University of Gloucestershire

Adatgyűjtési eszközök és módszerek	Adatközlő(k)	Kihívások / lehetőségek
<p>Önkitöltős online kérdőív, szükség esetén papír alapú kitöltés személyes segítséggel.</p> <p>További adatokat gyűjtöttünk a hálózat szervezőjétől és azon keresztül e-mailben.</p>	<p>Hálózat tagjai (28); családtagok / alkalmazottak (5); helyi lakosok / vásárlók (8); helyi szervezet. / intézmény (10)</p>	<p>A SROI teljes adat/információs igényeinek és az adatfelhasználás logikájának előzetes és mélyebb megértése növelte volna az adatgyűjtés hatékonyságát.</p> <p>Magas válaszadási arány a jól működő hálózatnak köszönhetően.</p>

A modell **befektetési oldalára** vonatkozóan a **hálózat létrehozási és megvalósítási költségei** lettek összegyűjtve az indítástól a működés utolsó befejezett évéig. Az adatok a hálózat létrehozásának és működtetésének költségeit, valamint a hálózati tagok által tett szükséges befektetéseket és időbeli ráfordításokat tartalmazták.

A változás értékelése

A Zala-völgyi Nyitott Porták hálózat, mint társadalmi innováció összesítő SROI hatástérképét a fejezet végén található táblázat tartalmazza. Öt éven keresztül (2017-22) jöttek létre jóléti hatások számos olyan érdekelt fél életében, aki számára a hálózat által létrehozott társadalmi innováció feltehetőleg anyagi haszonnal is járt. Az SROI az 5 év átlagában 21 gazdálkodóval/feldolgozóval/turisztikai szolgáltatóval, 68 családtaggal, 24 mezőgazdasági dolgozóval; 63 szervezettel; 3 járással és 2313 helyi fogyasztóval kalkulált. A levezetett eredmények 5 jóléti hatáspályára oszthatók, amelyekből a társadalmi és közösségi jólét az értékteremtés egyik fő területe.

A SROI eredményei azt mutatják, **hogy a Zala-völgyi Nyitott Porta hálózatba történő beruházás 423%-os megtérülést jelent az egyének, a közösségek és a társadalom számára a jóléti hatások tekintetében** számos érdekelt fél, köztük a gazdálkodók számára. Az ötéves haszonidőszak alatt minden befektetett euróra vetítve 4,23 euró volt a teljes megtérülés, azáltal, hogy az egészség, a jólét, valamint számos társadalmi és kapcsolati jóléti tényező javult a hálózatban való részvétel és az általa nyújtott lehetőségek eredményeként.

Ennek az értéknek valamivel kevesebb mint a fele a **társadalmi és közösségi jólétből** származik, amely **a gazdálkodók iránt tanúsított nagyobb tisztelethez és megértéshez, valamint a hálózat szélesebb körű szakmai elismeréséhez és lobbijéhez kapcsolódik.** Ez a nyilvánvaló siker az érdekek és értékek közösségét, valamint a hálózat alapjául szolgáló hároméves közös gondolkodás és tanulás eredményét tükrözi. A közös döntés a nyitott porta hálózatról, a közös megértés és értékek, amelyek számos képzés, műhelytalálkozó és tanulmányút eredményeként születtek, egyértelműen meghozták gyümölcsüket a Zala-völgyének társadalmi jóléte szempontjából. A hálózat működése átlátható és demokratikus. Nagy hangsúlyt fektetnek a tanulásra, a közös fellépésekre és a rendszeres találkozókra, amelynek hatása egyértelműen tükröződik az SROI-eredményekben. Idővel és folyamatos befektetés mellett várható, hogy a társadalmi innováció körüli hatások mértéke és hatóköre tovább nő.

Az ökológiai minőség javulásához és a helyi termékek ismertségének növekedéséhez kapcsolódó **környezeti jóléti hatások** a nyitott gazdaságok hálózata által létrehozott érték egyötödét teszik ki, és mind a gazdálkodók, mind a szélesebb közösség - beleértve a látogatókat is - számára előnyösek. A jólét megteremtésének ez az aspektusa valószínűleg hosszú éveken át alátámasztja a nyitott gazdaságok modelljének sikerét és hozzájárulását, mivel a jólét környezeti és ökológiai tényezői természetüknél

fogva szélesebb körű egészségügyi és jóléti előnyöket biztosítanak az egyének, a látogatók és a közösségek számára, például a környezeti és táplálkozási magatartáson keresztül.

Miközben a gazdálkodóknak a tagság a fentiek alapján társadalmi és környezeti jóléti tényezők szempontjából jelentős haszonnal jár, a hálózatban való részvétel **személyes és gazdasági szempontból** is előnyös. Egyrészt a hálózatban való társadalmi és kapcsolati szerepvállalásuk révén javult a cselekvőképességük, az önbecsülésük, valamint a fizikai és mentális egészségük támogatása, másrészt az SROI által feltárt jelentős előnyök közé tartozik a saját tudásuk és készségeik fejlesztése, valamint a gazdálkodási gyakorlatuk fenntarthatóságának, hatékonyságának és innovációjának javulása. Mindezt segítette a szoros kapcsolat a HACs-csal és annak munkaszervezetével, amely összehozta az érdekelt feleket, forrásokat teremtett, szervezte a közös tanulást, kezelte a konfliktusokat, forrásokat biztosított a gazdáknak a hálózathoz való csatlakozáshoz és a hálózat lehetőségeinek kihasználásához szükséges kisléptékű beruházásokhoz – amely tevékenységgel jelentős tudás- és társadalmi tőkebázist teremtett és tartott fenn a térségben.

Table 4.3: Magyarország, értékelő SROI hatástérkép (társadalmi innováció: Zala-völgyi Nyitott Porták hálózata)

Hatásmechanizmus	Kimenet	Érintettek (fő)	A változás indikátora(i)	Kimenet változása(i)	Pénzügyi helyettesítő (érték €/egység)	Jelenérték (€)	Jelenérték (%)
	Nagyobb mértékű önmegvalósítás, büszkeség, tudatosság és cselekvőképesség	gazdálkodó (21); gazdálkodó családtag (68);	Cselekvőképesség, önbizalom és tudatosság skála (összetett)	78%	(10) Vezetői képzés költségei (432 €/fő)	€ 13,556	
	Jobb fizikai egészség	gazdálkodó (21); családtag (68); alkalmazott (24); helyi vásárló (2,313)	Fizikai egészségi állapotot mérő egyetlen elem	12%	(11) A jó fizikai egészség megőrzéséhez szükséges csökkentett egészségügyi ellátás költségei (135 €/fő/év)	€ 41,963	
	Jobb önértékelés és a mentális egészség támogatása.	gazdálkodó (21); gazdálkodó családtag (68);	Önértékelési skála	79%	(6) A kognitív viselkedésterápia (CBT) költségei a pszichológiai ellenálló képesség és az önbecsülés fejlesztése érdekében. (765 €/fő/év)	€ 70,694	
Kapcsolati jólét	Jobb partneri együttműködés	helyi szervezet (63)	Együttműködés / hálózatosodás összetett skála	85%	(12) A dfT becslése az üzleti időmegtakarításról (2 339 €/szervezet/év)	€ 164,616	10%
	Nagyobb mértékű társadalmi jólét	gazdálkodó (21)	Együttműködés / hálózatosodás összetett skála	85%	(13) A háztartások átlagos éves szabadidős és kulturális kiadásai (843 €/háztartás/év)	€ 15,598	
	A gazdálkodók iránti tisztelet és megértés növekedése a közösségben - a gazdálkodók szempontjából	gazdálkodó (21); családtag (68);	Tisztelet és megértés	68%	(8) A közös értékelési keretrendszerből eredő jobb érzelmi jólét értékelése (401 €/fő/év)	€ 25,126	
	A gazdálkodók iránti tisztelet és megértés növekedése a közösségben – a közösség szempontjából;	helyi vásárló (2,313)	Tisztelet és megértés	76%	(8) A közös értékelési keretrendszerből eredő jobb érzelmi jólét értékelése (401 €/fő/év)	€ 308,376	

	Erősebb bizalom és a hovatarozás érzés	gazdálkodó (21); családtag (68);	Közösségi élet és együttműködés	96%	(4) Az egyén (25-45 éves) számára az az érték, hogy úgy érzi, hogy a szomszédságához tartozik (CCP). (1 243 €/fő/év)	€ 110,067	46%
	Több, színvonalasabb vidéki kulturális értékek innovatív termékek és élmények	helyi vásárló (2,313)	A kulturális értékek megőrzése	88%	(13) A háztartások átlagos éves szabadidős és kulturális kiadásai (843 €/háztartás/év)	€ 255,033	
	A hálózat megnövekedett lobbierje a döntéshozatali platformok befolyásolása;	járás (3)	Hálózati befolyás	80%	(14) A helyi hatóságok számára a helyi demokrácia előmozdítására javasolt kötelezettség végrehajtásának becsült költségei (€ 26 264/járás)	€ 22,485	
	A hálózat szélesebb körű szakmai elismertsége	gazdálkodó (21)	Tudásátadás	81%	(15) Egy hálózatépítési/képzési esemény és egy óra hálózatépítésre fordított idő költsége az átlagos órábrerrel számolva. (48 €/fő)	€ 6,762	
	A helyi környezet ökológiai minőségének javulása - a gazdálkodók szempontjai.	gazdálkodó (21)	Ökológiai minőség	70%	(16) Gazdaságvezetésre vonatkozó mezőgazdasági szaktanácsadó költsége (€ 902 per gazdaság)	€ 4,748	
	A helyi környezet ökológiai minőségének javulása - a közösség szempontjai	helyi vásárló (2,313)	Ökológiai minőség	76%	(17) Háztartási fizetési hajlandóság (WTP) az erdőterületek biológiai sokféleségének értékéért (10 080 €/háztartás/ha kezelt földterület)	€ 60,120	
	Fokozott tudatosság az élelmiszerekkel, a mezőgazdasággal és a környezettel kapcsolatban	helyi vásárló (2,313)	A helyi élelmiszer-termelési problémák tudatosítása. (Összetett)	89%	(18) A mezőgazdasági boltban és a szupermarketben vásárolt élelmiszerek éves árkülönbsége (349 € háztartásonként évente)	€ 314,679	

Gazdasági Jólét	A mezőgazdasági gyakorlatok fenntarthatóságának javulása	gazdálkodó (21)	Gazdaságok fenntarthatósága	64%	(5) A mezőgazdasági és erdőgazdasági értékesítések megnövekedett és megőrzött értéke a LEADER-en keresztül (3. AXIS) (725 €/gazdaság)	€ 32,292	12%
	Rés piacok és turisztikai kínálat fejlődése	gazdálkodó (21); helyi vásárló (2,313)	A kulturális értékek megőrzése skála	88%	(19) Az örökség turisztikai értéke (17 €/háztartás/év)	€ 72,545	
	Mezőgazdasági bevételek diverzifikálása; megnövekedett pénzügyi stabilitás	gazdálkodó (21)	Pénzügyi stabilitás és diverzifikáció skála (szorongás csökkentéssel) (összetett)	60%	(5) A mezőgazdasági és erdőgazdasági értékesítések megnövekedett és megőrzött értéke a LEADER-en keresztül (3. AXIS) (725 €/gazdaság)	€ 6,358	
	Továbbfejlesztett tudás és készségek	gazdálkodó (21); családtag (68); alkalmazott (24)	Továbbfejlesztett élet- és munkakészség skála (Összetett)	67%	(9) A foglalkoztathatósági készségek képzésének költsége rendszeres foglalkozásokon tanácsadóval/coach-csal (900 €/fő)	€ 75,324	
	Innovatívabb és hatékonyabb mezőgazdasági vállalkozások	gazdálkodó (21)	Gazdaság hatékonysági javulás skála (Összetett)	66%	(20) Közüzemi megtakarítások a megnövekedett erőforrás-hatékonyság révén (€ 69 euró/gazdaság)	€ 6,990	
	Megvalósult jogszabálymódosítási javaslatok	gazdálkodó (21)	Jogalkotási és szabályozási hatás	63%	(21) Egy jótékonysági adomány átlagos nagysága az Egyesült Királyságban (227 €/háztartás)	€ 6,063	
Összes haszon						€ 1,613,396	
Összes befektetés						€381,785	
Haszon – befektetés arány (BIR)						€4.23: 1	